

nemlig realkapitalbestanden, der jo ikke længere kan betragtes som givet, men nu selv skal bestemmes i systemet). Ud fra sine forudninger om formen på de forskellige relevante funktioner påviser Pigou, at der antagelig er 2 løsninger i hans model: en high-level og en low-level stationary state, begge med fuld beskæftigelse. (Spørgsmålet om, hvordan en sådan langtidsligevægt med fuld beskæftigelse er mulig, diskuteres indgående av Pigou, men skal ikke omtales her; en udførlig behandling av dette problem findes f. eks. i Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution«).

I Part III sætter Pigou sig nu for at undersøge, hvorledes beskæftigelsen — under de forskellige typer av bankpolitik — afhænger av pengelønnen og av formen på visse av systemets funktioner. På grundlag av den model, han har opstillet, og — alternativt hermed — av et par forenklede udgaver av modellen finder han matematiske udtryk for virkningen på beskæftigelsen og for de tilhørende multipliere for beskæftigelse og pengeindkomst; han søger da at finde ud av fortegn og — såvidt muligt — omtrentlige numeriske værdier for disse udtryk. Beregningerne findes i et imponerende appendix. Fremgangsmåden er imidlertid komparativ-statisk: man sammenligner forskellige ligevægtssituationer, der er karakteriseret ved forskellige værdier av lønnen og andre parametre. Noget ganske andet er, hvad der sker *under overgangen* fra een sådan korttidsligevægt til en anden, og hvorvidt en forandring i f. eks. lønnen overhovedet fører hen til den nye ligevægt, eller om den giver anledning til en kumulativ proces. Een ting er at sammenligne 2 ligevægtstilstande med forskelligt lønnivå, en anden ting er at undersøge virkningerne av en lønforandring i en oprindelig ligevægtstilstand. Om disse dynamiske problemer handler bogens Part IV, der konkluderer i, at den komparativ-statistiske teknik, der blev benyttet i Part III til at beregne multipliere, må anvendes med stor forsigtighed; kun hvis den oprindelige forandring ikke anfægter den forudsætning, at de til enhver tid gældende priser (og renten) forventes at forblive gældende, kan man vente stabilitet, således at den statistiske metode giver slut-

resultatet av den proces, der blir sat i gang.

»Employment and Equilibrium« er ikke nogen let bog at læse. Som altid er det en fornøjelse at læse Pigou's — såvidt en udlænding kan bedømme det — elegante og formfuldendte fremstillingsmåde, men hans særprægede betragtningmåder, der ofte kan virke noget knudrede, gør bogen til tung kost. Væsentligt og uvæsentligt er blandet sammen på en måde, som ikke lader hovedpunkterne træde tilstrækkeligt klart frem. Vigtigere er det, at bogen virker som et udpræget stykke skrivebordsfilosofi. Man savner i høj grad forsøg på empirisk verifikation; navnlig prof. Pigou's omfattende matematiske multipliereberegninger virker noget sterile i betragtning af, at de funktioner, han opererer med, tildels svæver frit i luften. — Bortset fra disse indvendinger er »Employment and Equilibrium« en bog, man ikke kommer uden om. Den, der har læst Keynes, bør også læse Pigou. Og så bør man for resten både før og efter læse Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution« for at få klaret begreberne, hvad der kan være tiltrængt efter læsningen av både »General Theory« og »Employment and Equilibrium«. Store mænd er som bekendt ikke altid deres egne bedste fortolkere.

Sven Danø.

Eli F. Heckscher. Studium och undervisning i ekonomisk historia. C. W. K. Gleerups förlag, Lund 1951. 78 sider. Pris 3,50 sv. kr.

I dette lille skrift, der er udgivet af Sveriges yngre läroverkslärarens förening som led i en serie småskrifter om undervisningsproblemer ved de svenske skoler, giver Heckscher i det væsentlige et resumé af sin tidligere behandling af emnet rundt om i sine bøger og artikler. Da skriftet vel i første række henvender sig til læsere, hvem især økonomiske tankegange ligger fjernt, er der lagt særlig vægt på at præcisere, hvorved økonomisk historie adskiller sig fra andre former for historieskrivning.

Der fremdrages herunder en række udmærkede eksempler på det økonomiske indhold i belysningens, transportens og andre områders historie. Det præciseres videre, at økonomisk historie ikke er identisk med den økonomiske

nemlig realkapitalbestanden, der jo ikke længere kan betragtes som givet, men nu selv skal bestemmes i systemet). Ud fra sine forudninger om formen på de forskellige relevante funktioner påviser Pigou, at der antagelig er 2 løsninger i hans model: en high-level og en low-level stationary state, begge med fuld beskæftigelse. (Spørgsmålet om, hvordan en sådan langtidsligevægt med fuld beskæftigelse er mulig, diskuteres indgående av Pigou, men skal ikke omtales her; en udførlig behandling av dette problem findes f. eks. i Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution«).

I Part III sætter Pigou sig nu for at undersøge, hvorledes beskæftigelsen — under de forskellige typer av bankpolitik — afhænger av pengelønnen og av formen på visse av systemets funktioner. På grundlag av den model, han har opstillet, og — alternativt hermed — av et par forenklede udgaver av modellen finder han matematiske udtryk for virkningen på beskæftigelsen og for de tilhørende multipliere for beskæftigelse og pengeindkomst; han søger da at finde ud av fortegn og — såvidt muligt — omtrentlige numeriske værdier for disse udtryk. Beregningerne findes i et imponerende appendix. Fremgangsmåden er imidlertid komparativ-statistik: man sammenligner forskellige ligevægtssituationer, der er karakteriseret ved forskellige værdier av lønnen og andre parametre. Noget ganske andet er, hvad der sker *under overgangen* fra een sådan korttidsligevægt til en anden, og hvorvidt en forandring i f. eks. lønnen overhovedet fører hen til den nye ligevægt, eller om den giver anledning til en kumulativ proces. Een ting er at sammenligne 2 ligevægtstilstande med forskelligt lønnivå, en anden ting er at undersøge virkningerne av en lønforandring i en oprindelig ligevægtstilstand. Om disse dynamiske problemer handler bogens Part IV, der konkluderer i, at den komparativ-statistiske teknik, der blev benyttet i Part III til at beregne multipliere, må anvendes med stor forsigtighed; kun hvis den oprindelige forandring ikke anfægter den forudsætning, at de til enhver tid gældende priser (og renten) forventes at forblive gældende, kan man vente stabilitet, således at den statistiske metode giver slut-

resultatet av den proces, der blir sat i gang.

»Employment and Equilibrium« er ikke nogen let bog at læse. Som altid er det en fornøjelse at læse Pigou's — såvidt en udlænding kan bedømme det — elegante og formfuldendte fremstillingsmåde, men hans særprægede betragtningmåder, der ofte kan virke noget knudrede, gør bogen til tung kost. Væsentligt og uvæsentligt er blandet sammen på en måde, som ikke lader hovedpunkterne træde tilstrækkeligt klart frem. Vigtigere er det, at bogen virker som et udpræget stykke skrivebordsfilosofi. Man savner i høj grad forsøg på empirisk verifikation; navnlig prof. Pigou's omfattende matematiske multipliereberegninger virker noget sterile i betragtning af, at de funktioner, han opererer med, tildels svæver frit i luften. — Bortset fra disse indvendinger er »Employment and Equilibrium« en bog, man ikke kommer uden om. Den, der har læst Keynes, bør også læse Pigou. Og så bør man for resten både før og efter læse Lawrence R. Klein's »The Keynesian Revolution« for at få klaret begreberne, hvad der kan være tiltrængt efter læsningen av både »General Theory« og »Employment and Equilibrium«. Store mænd er som bekendt ikke altid deres egne bedste fortolkere.

Sven Danø.

Eli F. Heckscher. Studium och undervisning i ekonomisk historia. C. W. K. Gleerups förlag, Lund 1951. 78 sider. Pris 3,50 sv. kr.

I dette lille skrift, der er udgivet af Sveriges yngre läroverkslärarens förening som led i en serie småskrifter om undervisningsproblemer ved de svenske skoler, giver Heckscher i det væsentlige et resumé af sin tidligere behandling af emnet rundt om i sine bøger og artikler. Da skriftet vel i første række henvender sig til læsere, hvem især økonomiske tankegange ligger fjernt, er der lagt særlig vægt på at præcisere, hvorved økonomisk historie adskiller sig fra andre former for historieskrivning.

Der fremdrages herunder en række udmærkede eksempler på det økonomiske indhold i belysningens, transportens og andre områders historie. Det præciseres videre, at økonomisk historie ikke er identisk med den økonomiske

lovgivnings historie. Derefter omtales »vad økonomi är«, hvorved der i dispositionen er banet vej for en placering af økonomisk historie som *et led* i al anden historieskrivning, idet forf. som bekendt tager afstand fra en materialistisk historieopfattelse og stærkt betoner vekselvirkningen mellem økonomiske og ikke-økonomiske faktorer i historiens gang.

Om man med held kan operere med en sondring mellem økonomiske og ikke-økonomiske faktorer i udviklingen, får stå hen. For anm. forekommer det noget summarisk, på grundlag af en sådan sondring, at udvælge perioder, hvis udvikling til forskel fra andre perioders især er bestemt af økonomiske faktorer og derfor primære arbejdsmarker for økonomisk historieforskning. H. peger her på 18- og 1900 tallets historie som en særlig vigtig arbejdsmark. Men beror det ikke snarere på, at vi véd så meget om netop denne periodes økonomiske indhold til forskel fra tidligere perioder, for hvilke det i første række er politiske begivenheder og strømninger, vi har kendskab til?

I spørgsmålet om den økonomiske histories plads som en selvstændig disciplin eller blot som et led i den historiske skærer H. igennem »utan tvekan« og tildeler den »två fassader, av vilka den ene vetter emot historien och den andra emot ekonomien« (ligesom kirkehistoriens sammenhæng med teologien og retshistoriens med juraen). Opgaven ligger såvel i anvendelsen af de metoder, hvormed teorien klarlægger nutidens økonomiske sammenhænge, på et historisk forløb som i at klargøre de historiske forudsætninger for de økonomiske kræfters spil.

Dette er vel også det nærmeste man kan nå til. Læsere med økonomisk indsigt kunne dog måske nok have ønsket en lidt mere dybtgående diskussion af teoriens forhold til historien. Dels fordi H.s omtale af økonomisk teori som spørgsmålet om økonomisering med knappe goder synes at tiltrænge et supplement, når teorien har anerkendt den historiske virkelighed, at der til tider ikke økonomiseres og påtaget sig at levere redskaber til analyse af disse situationer. Men især fordi den del af teorien, der stiller sig samme mål, som H. tildeler økonomisk historie, — at forklare økonomiske forandringer — kun behandles ret ufuldstændigt.

Bortset fra denne måske ret traditionelle behandling af teorien, som må ses i forbindelse med skriftets primære formål, er det imidlertid forbavsende, hvor mange sider af problemkredsen, forf. når at strejfe, samtidig med, at der også er blevet plads til en omtale af placeringen af økonomisk historie i skoleundervisningen.

Let læst som skriftet er, bl. a. fordi anvendelsen af en lang række eksempler konkretiserer tankegangene, kan det derfor varmt anbefales både som en førstehandsorientering og som hjælp til at klargøre tanker, man i forvejen måtte have gjort sig om emnet.

P. E. Milhøj.

Maurice Dobb: Soviet Economic Development since 1917. Routledge & Kegan Paul, Ltd. London 1949 (second impression) 474 s. Pris: 18 sh.

Denne bog falder i 3 dele. I. del indleder med at fastslå betydningen for den økonomiske viden af, at der fremlægges en redegørelse for den økonomiske udvikling i Rusland. Denne indledning bliver næsten i 1. kapitel uddybet til en vurdering af hele udviklingen. I to følgende kapitler gives der en skildring af det økonomiske samfund, som bolsjevikkerne overtog. II del af bogen er en omhyggelig redegørelse for Ruslands økonomiske historie under krigskommunismen, Nepperioden og de forskellige femårsplaner. III del uddyber den historiske fremstilling ved kapitler om plansystemet, det finansielle system, industriens lokalisering, fagforeningsforhold, lønninger og arbejdsbetingelser.

For den, der har arbejdet sig gennem Baykovs standardværk om samme emne, er der næppe meget nyt at hente fra Dobbs II og III del; men Dobb er lettere at læse end Baykov. Derimod har det indledende vurderende afsnit fuldt ud nyhedens interesse. Dobb gør opmærksom på, at den traditionelle (angelsaksiske) ligevægtsøkonomi må omformes væsentligt, når man skal tage stilling til en virkeligheds dynamik, som den russiske udvikling. De mange muligheder, som ligevægtsøkonomien arbejder med, bliver i den virkelige verden begrænset til få. Der kan ikke uden videre vælges mellem fremstilling af produktionsmidler og konsumartikler. Den